

Bankszabályozás újrhangolva*

Farkas Sára

Anat Admati – Martin Hellwig The Bankers' New Clothes

USA: Princeton University Press, 2013, p. 416

ISBN-13: 978-0691156842

Anat Admati és szerzőtársa, Martin Hellwig arra hívja fel a figyelmet, hogy a 2008-as világgazdasági válság kirobbanása óta nem történt rendszerszintű elemzés és aktív szabályozási lépés annak irányába, hogy maga a bankrendszer biztonságosabbá és kevésbé sérülékennyé váljon.

A könyv előzményeként a szerzők a válság kapcsán megjelenő cikkekben, szakpolitikai ajánlásokban döbbenettel azonosították, hogy a köz számára kinyilatkoztatott tartalmak helytelenül használt szavak sokaságával és alapelvek téves értelmezésével vannak tele, továbbá számos véleményformáló és döntéshozó nincs tisztában a banki folyamatok rendszerével, azok kockázataival. Az elmúlt évtizedekben azonban egy olyan átláthatatlan és rendkívül kockázatos pénzügyi rendszer alakult ki, amelyben ma már senki sem bátorkodik a bankrendszer működését érintő, alapvető kérdéseket feltenni, a kockázati tényezőket tisztán mérlegelni és rámutatni, hogy a bankrendszer esetében a „bankszakma királya meztelen”.

A szerzők közérthetően megfogalmazott írásukban a bankrendszer jelenlegi működését szeretnék szélesebb körben bemutatni, ismertetve egyúttal a 2008-as válsághoz vezető utat is. Céljuk hosszú távon, hogy szélesebb társadalmi nyilvánosság biztosításával segítsék elő a bankrendszer megújítását.

Admati és Hellwig szabályozási ajánlásaik bevezetéseként levonják a 2007–2009-es pénzügyi válság elemi tanulságait; a legfontosabbak között a pénzügyi rendszer problémáinak elfedését és lekicsinylését azonosították, különösen a válság költségeinek kinyilatkoztatása kapcsán. A nemzetközi párbeszédben ugyanis a krízisre sok esetben csupán mint likviditási válságra hivatkoztak; ezért a figyelem elsősorban a rövid lejáratú adósságokra

* Jelen cikk a szerző nézeteit tartalmazza, és nem feltétlenül tükrözi a Magyar Nemzeti Bank hivatalos álláspontját.

Farkas Sára a Magyar Nemzeti Bank elemzője. E-mail: farkass@mnbb.hu.

és a bankok pénzügyi alapokba történő befektetéseire irányult. E nyugtató hatású, kényelmesebb válaszok azonban lecsendesítették a reformokra való felhívásokat, és hátráltatták a bankrendszer átalakulását abba az irányba, hogy kisebb kockázatokkal, biztonságosabban működhessen, és ezzel a társadalom és a gazdaság szereplői számára egyaránt alacsonyabb költségeket hordozzon.

A jelen helyzet elemzéséből kiindulva, Admati és Hellwig olyan előremutató ajánlásokat fogalmaznak meg, amelyek egyszerre szolgálják a jelenlegi rendszer hatékonyabb működését, ugyanakkor a jövő felé tekintve, a stabilitás irányába módosítanak a szabályozásokat, fokozva mind a bankok mint intézmények megbízhatóságát, mind a bankrendszer egészének stabilitását.

Elvi szintű megközelítésben a szerzők a bankok működésében a hatékonyabb vállalatirányításra és a magasabb szintű, pénzügyi szempontú társadalmi felelősségvállalásra hívják fel a figyelmet, míg a bankrendszer szabályozásában a globális versenyfeltételek egységesítését, a nemzetgazdaságok ágazati egyensúlyát, továbbá az állam és a bankok közötti viszonyrendszer rendezését emelik ki.

A könyv szerint a legfontosabb intézkedés a bankok saját tőkéjének emelése és ezzel párhuzamosan adósságuk csökkentése, azaz sérülékenységük legfontosabb forrásának megszüntetése lenne. *Admati* és *Hellwig* továbbá annak a meghatározását sürgeti, hogy a sérülékennyé vált és bajban lévő bankok esetében a felügyeletnek milyen szabályok mentén és hogyan szükséges beavatkoznia.

A pénzügyi rendszer megerősödésének érdekében a szerzők első lépésként a fizetéseketlen bankok azonosítását, majd azok kivezetését javasolják, még akkor is, ha ez pillanatnyilag magasabb költségekkel jár; hangsúlyozzák továbbá, hogy a gazdaságban az úgynevezett „zombi bankok” jelenléte sokkal nagyobb kárt, kockázatot és költséget jelent. Ezt követően pedig a bankok megerősítését szorgalmazzák, szükség esetén tiltva kifizetéseiket egészen addig, amíg a bank el nem éri a szükséges tőkekövetelményt.

A szerzők vélekedése szerint a bankrendszerre vonatkozó nemzetközi szabályozásban – bár logikáját tekintve a közelmúltban pozitív irányú fordulat történt – továbbra sem megfelelőek az általa meghatározott arányok, viszonyítási pontok és időkeretek. A szakértők hangsúlyozzák, hogy a Bázeli III szabályozás – azon túl, hogy a bankok tőkeemelésének időszakát túl hosszúra szabta 2019-ig – két további hibát is ejtett.

A szabályozás túl alacsony tőkekövetelményeket állapít meg, ráadásul annak túlnyomó részét nem a bank teljes vagyonának arányaihoz képest határozza meg, csupán a kockázattal súlyozott vagyonhoz mért arányt rögzíti 7%-os mértékben. A nemzetközi szabályozás ezen belül csupán 3%-ban határozza meg a teljes vagyonhoz viszonyított minimum tőkekövetelmény arányát. A szerzők érvelésükben kifejtik, hogy a teljes vagyonhoz viszonyított 20-30%-os tőkekövetelmény tenné a finanszírozási rendszert lényegesen biztonságosabbá és egészségesebbé. Azt javasolják, hogy a magasabb tőkekövetelmények előírását minden

olyan banki és fizetési szolgáltatást végző intézményre terjesszék ki, amelyek rendszerjelentőségűek, vagyis fizetési nehézségeik, fizetési képtelenségük vagy csődjük jelentős kilengést és kárt okozhat a rendszernek.

A végrehajtást illetően a szerzők hangsúlyozzák: tovább kell lépni azon az egyszerű kétfélségen, hogy rendelkezésre áll-e elegendő tőke vagy sem, és arra szükséges nagyobb hangsúlyt fektetni, mit kellene tennie a felügyeletnek, amikor egy bank tőkéje lecsökkent. A szerzőpáros e tekintetben a Bázeli III. szabályozási logikájával egyetértve ugyan, de szintén speciális arányokat szab meg.

Anat Admati és *Martin Hellwig* könyvének nyelvezete közérthető, stílusa olvasmányos, mondanivalója azonban szélesebb szakmai köröknek is szól. Munkájuk egyik legfontosabb üzenete, hogy a pénzügyekért való felelősséget mindenkinek a saját szintjéhez mérten kell vállalnia, és ennek sajátos eszközrendszere van. Legyen az ember magánszemély, vállalkozó, bankszektorbeli szakértő vagy éppen politikai szintű döntéshozó, a könyv érdekes útikalauzként vezeti körbe az olvasót a bankrendszer különös világában, segítséget nyújtva a pénzügyekben való eligazodáshoz, valamint a bankrendszer globális szintű megújításához.

„*A bankár új ruhája*” című könyv 2013-as megjelenését követően *Anat Admati* – a mű által kiváltott, globális szintű figyelem elismeréseként – szerepelt a *Time* magazinban a világ 100 legnagyobb hatású emberének 2014-es listáján.